

JØDEVENNEN SOM BLE KALT "NAZI-BISKOP"

Av Inger Cecilie Stridsklev.

De fem nordiske land hadde forskjellig skjebne i 2. Verdenskrig. Likevel var det bare Norge som mistet en betydelig del av sin jødiske befolkning. Også Kirken sviktet. Det kom knapt protester før de fleste av de norske jøder som omkom, allerede var kremert, og da var det norske, og ikke tyske myndigheter som ble gitt ansvaret, sikkert til lettelse for tyskerne. Det var likevel noen som reagerte slik ethvert menneske, og særlig enhver kristen, burde. Hadde en annon holdt hans preken, om enn i det mest bortgjemte kapell på den tiden da det ennå var mulig å redde jødiske liv, ville sikkert alle nå kjent til den. Men denne presten ble tidlig isolert fra fellesskapet med andre prester fordi de trodde han var medlem av Nasjonal Samling. Det ble han aldri.

Hans preken ble holdt i Norges mest sentrale kirke: Domkirken i Oslo, der han var biskop. Tidspunktet, søndag 1.11. 1942 var velvalgt av flere grunner: Han hadde fått de jødene han hadde hatt i skjul hjemme, trygt over til Sverige. Det var en uke siden jødiske menn var arrestert, mens kvinner, barn og eldre menn fortsatt var på frifot. Denne dagen var Domkirken fylt av ungdom fra hele landet, slik at budskapet kunne spres gjennom dem. Noregs Ungdomslag hadde holdt årsmøte, og var møtt mannjevt frem i kirken. Og ikke minst: denne gudstjenesten ble sendt direkte i Norsk Rikskringkasting.

Biskop **Froyland** sa dette: - *Til slutt lyt eg nemna endå ein ting som eg tykkjer er syrgjaleg og som skjemma folket vårt: Framferdi vår mot folk av ei onnor rase og ei onnor tru, innom våre egne grenser. Eg kjenner meg bunden av samvitet mitt til å segja dette. Og eg gjer det om det så skal koste meg aldri så mykje. Er det rett å skjera alle yver ein kam og straffa dei uskulldige med dei skuldige? Me er då nordmenn! Me er då kristne! - Ein gamal typograf frå Ålesund fortalde meg ein gong at han tidt råka Ivar Aasen då han gjekk i læra her i byen i sine unge dagar. Ein dag spurde Ivar Aasen han kor han ferdest um kveldane. Guten svarta at han gjekk på kafear og andre stader som ikkje alltid hovde for ein reinlivd ungdom. Ivar Aasen var ikkje nogd med svaret og sa til han: "Det må du ikkje gjera, for hugs, du er sunnmoring!" Vener, lat oss hugsa at me er nordmenn! Og endå meir: Lat oss hugsa at me er kristne! - Amen".*

Alternativt Samfunn
1996 - 3

ALTERNATIVT SAMFUNN 3/96 - INTERNORDIS

Året etter ga han denne prekenen ut i en prekensamling. Det året var han også, sammen med den da avgåtte biskop **Dagfinn Zwilmeyer** (først Bergen, senere Hamar) taler på stevnet til Kristen Samling. Dagfinn Zwilmeyer gikk ut av NS og gikk av som biskop pga. jødeforfølgelsen. Kristen Samling var et landsomfattende kristent fellesskap åpent for alle. Det ble dannet av mennesker som i likhet med Froyland var frosset ut av kristent fellesskap med andre fordi de var, ble antatt å være, eller fordi deres familie var - medlemmer av NS. Etter krigen ble Froyland domt til bl.a. 7 års tvangsarbeid for å ha utført sine embetsplikter og for å ha skjendet domkirken. Han hadde nemlig latt en nordmann bli viet til en tysk kvinne der. Han fikk aldri mer noe embete i den norske Kirke, og hadde det også meget trangt økonomisk etter soningen.

En i familien til to jøder biskop Froyland hadde hjemme hos seg, har fortalt om dette, slik det i etterkrigstiden har vært en forutsetning å fortelle slikt. Ellers har det knapt vært mulig å få det publisert. Forfatteren kunne risikere utstøtelse fra det gode selskap. "For mor, mine sosken og meg var 25. oktober 1942 en skjebnedag. Min soster og hennes gruppe hadde tunnet dekning for oss: Min eldste soster og jeg ble skjult på Frogner hos gode mennesker, min mor og lillesoster lå i dekning hos nazi-biskopen Froyland! Bare ett av hans barn var nazist, kona og resten av barna var "jössinger" (gode nordmenn) så han foretrakk ikke å si noe" (!)

(Kilder: Lars Froylands prekensamling "I korsets lys", Viking Forlag, Oslo 1943. Prekenens tittel: På heimveg. S. 38-44. Mitt sitat (I.C.S.) s. 43-44.)

Jenny Dante: En ung jodisk pike forteller fra krigens dager i Norge 1940-42. 50 år siden skjebneåret 1942. S. 7. Hefte. Vedlegg til jubileumsskriftet for 100-årsjubileet for den jødiske menighet.)

For å komme til kilden må man svømme mot strømmen.
(Stanislaw Jerzy Lec)